

FINANȚE

Contribuția autoarelor la realizarea lucrării:

Rodica Gherghina - capitolele 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11 și coordonarea lucrării;

Georgiana Crețan - capitolele 1, 2, 3, 4, 9.

RODICA GHERGHINA

GEORGIANA CREȚAN

FINANȚE



EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2012

Colecția ȘTIINȚE ECONOMICE

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Angelica Mălăescu

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GHERGHINA, RODICA

Finanțe / Rodica Gherghina. - București : Editura Universitară, 2012

Bibliogr.

ISBN 978-606-591-529-9

336

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786065915299

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2012
Editura Universitară
Director: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

Cuvânt înainte	9
Foreword	11
Partea I - Noțiuni generale	13
Capitolul 1 - Noțiuni generale referitoare la finanțele publice	13
1.1. Geneza și evoluția finanțelor publice	13
1.2. Necesități individuale și necesități colective	14
1.3. Conținutul, rolul și funcțiile finanțelor publice	17
1.4. Asemănări versus deosebiri între cele două categorii de finanțe: publice și private	22
1.5. Cuvinte și relații cheie	23
1.6. Întrebări recapitulative	23
Capitolul 2 - Mecanismul și politica financiară	24
2.1. Componentele mecanismului financiar	24
2.2. Sistemul financiar	25
2.3. Pârghiile economico-financiare	26
2.4. Politica financiară	28
2.5. Cuvinte și relații cheie	31
2.6. Întrebări recapitulative	31
Partea a II-a - Sistemul cheltuielilor și resurselor financiare publice	33
Capitolul 3 - Cheltuielile publice	33
3.1. Conținutul și componentele cheltuielilor publice	33
3.2. Criterii de clasificare a cheltuielilor publice	35
3.3. Factori de creștere a cheltuielilor publice	40
3.4. Indicatori privind nivelul, structura și dinamica cheltuielilor publice	41
3.5. Importanța abordării eficienței cheltuielilor publice	46
3.6. Cuvinte și relații cheie	49
3.7. Întrebări recapitulative	49

Capitolul 4 - Cheltuieli publice pentru acțiuni social – culturale	50
4.1. Caracterizare generală	50
4.2. Cheltuieli publice pentru învățământ	51
4.3. Finanțarea sistemului de învățământ preuniversitar	55
4.4. Finanțarea instituțiilor de învățământ superior	59
4.5. Concepte utilizate pentru evaluarea cheltuielilor publice pentru acțiunea de învățământ	62
4.6. Cheltuieli publice pentru sănătate	70
4.7. Cheltuieli publice pentru securitate socială	74
4.8. Cuvinte și relații cheie	75
4.9. Întrebări recapitulative	75
Capitolul 5 - Sistemul resurselor financiare publice	76
5.1. Conținutul și structura resurselor financiare publice	76
5.2. Caracteristicile, rolul și dimensiunea impunerii fiscale	81
5.3. Elementele impozitului	84
5.4. Principiile impunerii	85
5.5. Așezarea și perceperea impozitelor	88
5.6. Impozitele directe	90
5.7. Impozitele indirecte	95
5.8. Cuvinte și relații cheie	101
5.9. Întrebări recapitulative	101
Capitolul 6 - Împrumuturile de stat și datoria publică	102
6.1. Trăsături caracteristice ale împrumuturilor de stat	102
6.2. Elemente tehnice și operațiuni prilejuite de împrumuturile de stat	103
6.3. Operațiuni prilejuite de împrumuturile de stat	108
6.4. Datoria publică. Datoria publică internă și externă	110
6.5. Cuvinte și relații cheie	117
6.6. Întrebări recapitulative	117
Partea a III- a - Sistemul bugetar	118
Capitolul 7 – Bugetul de stat	118
7.1. Bugetul instrument financiar	118
7.2. Rolul bugetului	120
7.3. Principii bugetare	121
7.4. Bugetul pe mijloace și bugetul pe programe	122
7.5. Cuvinte și relații cheie	125
7.6. Întrebări recapitulative	125

Capitolul 8 - Procesul bugetar	126
8.1. Conținut, trăsături.....	126
8.2. Etapele procesului bugetar	127
8.3. Cuvinte și relații cheie.....	135
8.4. Întrebări recapitulative	135
Capitolul 9 - Bugetul Uniunii Europene	136
9.1. Resursele bugetului Uniunii Europene	136
9.2. Cheltuielile bugetului Uniunii Europene	137
9.3. Relațiile României cu bugetul Uniunii Europene	137
9.4. Cuvinte și relații cheie.....	139
9.5. Întrebări recapitulative	139
Partea a IV- a – Piețe financiare și sistemul bancar	140
Capitolul 10 - Piața de capital și instituția bursei	140
10.1. Piața de capital	140
10.2. Bursa de valori: concept, funcții, rol, organizare și funcționare	141
10.3. Indici bursieri	143
10.4. Cuvinte și relații cheie.....	145
10.5. Întrebări recapitulative	145
Capitolul 11 – Piața monetară și sistemul bancar	146
11.1. Piața monetară	146
11.2. Masa monetară.....	147
11.3. Creditul și dobânda	151
11.4. Instrumente de credit	164
11.5. Componentele sistemului bancar	167
11.6. Operațiunile pasive și active ale băncilor comerciale.....	168
11.7. Indicatori de performanță bancară	171
11.8. Cuvinte și relații cheie	174
11.9. Întrebări recapitulative	174
Partea a V-a - Teste de evaluare a cunoștințelor și aplicații practice	175
Referințe bibliografice.....	255
Lista figurilor	259
Lista tabelor	261

Cuvânt înainte

O componentă importantă a vieții economico - sociale o constituie, *finanțele*. Trecerea de la economia centralizată la economia de piață, a adus în atenția specialiștilor, instituțiilor de profil, guvernului, administrației publice, societăților comerciale și nu în ultimul rând populației, interesul și preocupările pentru problemele financiare.

Demersul științific al autoarelor, oferă concepte, mecanisme, tehnici privind activitatea financiară a autorităților publice, îndreptată spre formarea și folosirea fondurilor financiare publice destinate dezvoltării economice și sociale. Problematika complexă a temelor abordate, a condus la structurarea lucrării în patru părți de teorie și o parte practică. Partea de finanțe publice, analizează în principal cheltuielile publice și resursele financiare publice (veniturile), atât din punct de vedere al conținutului economic, al principiilor de bază, dar și ca instrumente folosite în politica financiară. Se trece apoi, la o analiză a pieței financiare și a sistemului bancar, prezentând o serie de indicatori de performanță bancară. În partea a patra, lucrarea prezintă noțiuni ca: piață de capital, piață monetară, masă monetară, credit, dobândă. Ultima parte a lucrării prezintă partea practică, compusă din teste de evaluare a cunoștințelor și aplicații practice.

Fondul de idei circumscris în conținutul lucrării se adresează tuturor studenților și absolvenților de învățământ economic, dar și celor care doresc să cunoască și să înțeleagă complexitatea fenomenelor financiare.

Lucrări de referință în domeniu publicate de autori de prestigiu, din domeniul academic au reprezentat pentru noi, surse importante de informare și documentare. În acest context, autoarele doresc să exprime întreaga grațitudine următorilor profesori universitari: Iulian Văcărel, Maria Bodnar, Pavel Wagner, Ion Stancu, Dalina Dumitrescu, Tatiana Moșteanu, Georgeta Vintilă, Radu Stroe, Mihaela și Victor Dragotă, Lucian Tâțu, Laura și Viorel Brașoveanu, Anamaria Ciobanu, Emilia Câmpeanu, Andreea Stoian, Delia Cataramă, Andreea Semenescu, Emilian Miricescu, Gyorgy Attila, Mariana Vuță, Nicoleta Vintilă, Petre Brezeanu, Dan Armeanu, Ionela Costică, Bogdan Negrea, Teodora Barbu, Nicolae Dardac. Lista acestor personalități continuă cu prieteni apropiați, la rândul lor cadre universitare: Ioana Duca, Mirela Anca Postole, Marilena Ciobănașu, Florin Văduva, Mioara Udrică, Bogdan Vasilciuc, Traian Calotă, Adrian Ghencea, Tudor Ganea, care ne-au susținut pe tot parcursul demersului nostru științific.

Adresăm mulțumiri, Editurii Universitare, în special domnului director Vasile Muscalu pentru sprijinul acordat în apariția lucrării în cele mai bune condiții editoriale.

De asemenea, mulțumim tuturor celor care parcurg această lucrare, și vor trimite observații și sugestii pentru îmbunătățirea conținutului ei.

Autoarele

Foreword

Finance is one of most important components of social and economic life. The transition from centralized economy to market economy has raised interest and concern for financial issues to financial analysts, to specialized institutions, government, public administration, companies and to the general public.

The authors' scientific approach provides concepts, mechanisms and techniques regarding the financial activity of public institutions, activity related to providing and spending public funds intended for economic and social development. Due to the complexity of the subjects addressed, the paper is divided into four theoretical parts and one practical study. The first part refers to public finances, analyzing mainly the public spending and the public income from an economic perspective and also pointing out basic principles and instruments used in the financial policy. We continue with an analysis of the financial markets and of the banking system, including a series of key performance indicators in the banking sector. In the fourth part, the paper presents concepts such as capital market, monetary market, monetary mass, credit, interest. The practical part consists of assessment tests and practical work.

The content of the paper is useful not only for students and graduates in the economic field, but also for persons eager to study and to understand the complexity of the financial phenomena.

Several prestigious authors of remarkable books have represented an important source of information and documentation. Therefore, we wish to express our gratitude to the following university professors: Iulian Văcărel, Maria Bodnar, Pavel Wagner, Ion Stancu, Dalina Dumitrescu, Tatiana Moșteanu, Georgeta Vintilă, Radu Stroe, Mihaela and Victor Dragotă, Lucian Tâțu, Laura and Viorel Brașoveanu, Anamaria Ciobanu, Emilia Câmpeanu, Andreea Stoian, Delia Cataramă, Andreea Semenescu, Emilian Miricescu, Gyorgy Attila, Mariana Vuță, Nicoleta Vintilă, Petre Brezeanu, Dan Armeanu, Ionela Costică, Bogdan Negrea, Teodora Barbu, Nicolae Dardac. We also thank our close friends, who are also university professors, for the support given throughout our scientific journey: Ioana Duca, Mirela Anca Postole, Marilena Ciobănașu, Florin Văduva, Mioara Udrică, Bogdan Vasilciuc, Traian Calotă, Adrian Ghencea, Tudor Ganea.

We would like to express our gratitude towards the publishing house, especially to its director – Mr. Vasile Muscalu, for the support given for the book release always assuring best editorial conditions.

Last but not least, we would like to thank our readers and to those who may have comments and improvement suggestions.

The Authors

PARTEA I

CAPITOLUL 1

NOȚIUNI GENERALE REFERITOARE LA FINANȚELE PUBLICE

- 1.1. Geneză și evoluția finanțelor publice.
- 1.2. Necesități individuale și necesități colective
- 1.3. Conținutul, rolul și funcțiile finanțelor publice
- 1.4. Asemănări versus deosebiri între cele două categorii de finanțe: publice și private
- 1.5. Cuvinte și relații cheie
- 1.6. Întrebări recapitulative

1.1. Geneză și evoluția finanțelor publice

Noțiunea de *finanțe* este semnalată cu secole în urmă, apreciindu-se ca originea vine din limba latină. În opinia specialiștilor, cuvântul finanțe își are originea în latina veche în care se folosea cuvântul *finis* semnificând termen de plată. Pornind de la acesta apar mai târziu expresii precum *finatio*, *financias* sau *financia pecuniaria* cu sensul de plată în bani. De altfel, în limba franceză cuvântul finance exprimat la singular era atribuit unei sume de bani sau unui venit al statului, iar finances exprimat la plural se referea la totalitatea veniturilor statului. Cei care lucrau în finanțe arendașii sau concesionarii de impozite erau denumiți *hommes des finances* și *financiers*. În limba germană cuvântul *finanz* însemna plata în bani, iar *finantzer* desemna cămătarul.

De-a lungul timpului sensul cuvântului finanțe s-a extins incluzând: fondurile bănești aflate la dispoziția statului, fonduri publice necesare realizării de obiective și acțiuni, bani și bunuri utilizate pentru funcționarea instituțiilor publice, totalitatea resurselor și sarcinilor care se referă la activitatea instituțiilor publice (venituri publice, cheltuieli publice, buget, datorie publică, trezorerie publică), mijloace de intervenție a statului în economie, ansamblul activității desfășurate în sectorul public al economiei, dar și administrarea finanțelor publice și politicile financiare moderne, relații sociale, de natura economică care apar în procesul constituirii fondurilor publice și al repartizării acestora.

Însă, concepțiile despre finanțe au evoluat continuu, conturându-se două concepții majore: concepția clasică și cea modernă.

Concepția clasică, are în vedere doctrina liberală, în viziunea căreia activitatea economică în desfășurarea ei trebuie să respecte principiile *laissez – faire, laissez – passer*.

Prin aceasta se urmărea limitarea oricărei intervenții a statului asupra activității economice întrucât ar fi fost perturbată și chiar limitată libertatea de acțiune a forțelor pieței. Potrivit acestei concepții, sarcina finanțelor publice constă în asigurarea resurselor necesare întreținerii instituțiilor publice și funcționarii normale a acestora. Astfel, impozitele, împrumuturile, dar și metodele de procurare a resurselor financiare trebuiau concepute ca să aibă un caracter neutru, să nu modifice relațiile social – economice existente. Epoca *statului - jandarm* cum a fost denumită, în care prevala doctrina liberalismului economic era orientată spre modul de procurare a resurselor necesare statului, utilizării lor în condiții de economicitate, distribuirea pe categorii de plătitori a sarcinilor fiscale, contractării și rambursării împrumuturilor, întocmirii și executării echilibrate a bugetului, respectării unor reguli ce țin de disciplina financiară și de o bună gestionare a fondurilor publice. De altfel, conceptul despre finanțe avea un pronunțat caracter juridic.

Potrivit concepției moderne, finanțele sunt considerate un mijloc de intervenție în economie, iar instrumentele utilizate sunt veniturile și cheltuielile publice. Statul jandarm este înlocuit cu statul bunăstării denumit și stat providență în care preocupările capătă o nouă dimensiune.

1.2. Necesități individuale și necesități colective

Finanțele publice reprezintă acea categorie a relațiilor financiare care este asociată statului, unităților administrativ-teritoriale; urmăresc satisfacerea necesităților publice și se bazează pe normele de drept public.

La nivelul societății se disting următoarele categorii de nevoi:

- ❖ nevoi individuale;
- ❖ nevoi colective (sociale);
- ❖ nevoi intermediare.

Nevoi individuale:

- sunt nevoile care depind de preferințele fiecărui om și diferă în funcție de vârstă, ocupație, zonă etc.;
- pot fi satisfăcute pe seama bunurilor private (alimente, haine, locuință, transport etc.) prin mecanismul pieții.

Nevoi colective sau sociale:

- presupun existența unor instituții publice capabile să ofere cetățenilor utilitățile publice de care au nevoie;
- apar în domeniile: învățământ, sănătate, armată, ordine publică, asigurări sociale ș.a.

Nevoi intermediare (cvasipublice, semipublice):

- întrunesc trăsături specifice atât nevoilor intermediare, cât și nevoilor sociale;
- pot fi satisfăcute pe seama bunurilor private, fie pe seama utilităților publice (educație și instrucție, cultură, ocrotirea sănătății ș.a.).

Conceptul de ***bunuri publice*** este definit de către Samuelson (1954) astfel: „*bunuri de care se bucură toată lumea în comun, astfel încât consumarea unui asemenea bun de către un individ nu împiedică consumării aceluiași bun de către un alt individ*”. Trebuie menționat faptul că de-a lungul timpului, s-a făcut distincție între termenul de bunuri publice ca bunuri furnizate public și cel de bunuri colective ca o caracteristică economică.

Având în vedere nevoile, bunurile sau serviciile care asigură satisfacerea lor se clasifică în:

- ❖ bunuri sau servicii private;
- ❖ bunuri sau servicii publice (sociale);
- ❖ bunuri sau servicii cvasipublice, respectiv cvasiprivat.

Bunurile sau serviciile private se caracterizează prin:

- rivalitate: un bun (serviciu) consumat de un individ nu mai este disponibil pentru alt individ;
- excludere prin preț: cine nu plătește un bun (sau serviciu) nu-l poate consuma.

Bunurile sau serviciile publice (sociale) se caracterizează prin:

- non rivalitate: consumarea de către un individ nu împiedică cu nimic consumarea lui de către alt individ;
- non excludere: bunurile sau serviciile publice nu se cumpără;
- obligativitatea utilizării bunului sau serviciului public respectiv: nimeni nu se poate sustrage de la bunurile sau serviciile respective.

Bunurile sau serviciile cvasipublice: nu respectă decât unul din principiile de mai sus:

- ori rivalitatea (dar nu se exclud prin preț);
- sau excluderea prin preț (dar atunci nu mai există rivalitatea consumatorilor).

De altfel, în literatura economică întâlnim numeroase încercări de clasificare a bunurilor (făcute pe criterii economice). În tabelul 1 se observă o sintetizare a modului de clasificare din care se pot identifica, patru categorii de bunuri și servicii, pentru care consumul este rival sau non-rival, iar excluziunea este posibilă sau imposibilă.

Tabelul 1.

Bunuri și servicii – Caracteristici

Caracteristici	Posibilitate de excluziune (raționalizarea posibilă)	Imposibilitate de excluziune (raționalizarea imposibilă)
Rivalitate (raționalizare de dorit: $CM > 0$)	<p style="text-align: center;">A</p> <p>Bunuri private pure</p> <ul style="list-style-type: none"> • costuri de excludere mici • produse de firme private • distribuite prin intermediul pieței • finanțate prin vânzarea lor pe piață <p>Ex. alimente, încălțăminte</p>	<p style="text-align: center;">D</p> <p>Servicii colective mixte</p> <ul style="list-style-type: none"> • sunt consumate colectiv, dar sunt supuse aglomerării • produse de firme private sau de către sectorul public • distribuite prin intermediul pieței sau gratuite • finanțate prin preț sau din venituri provenite din impozite <p>Ex. resurse comune</p>
Non-rivalitate (raționalizare nedorită: $CM = 0$)	<p style="text-align: center;">C</p> <p>Servicii colective mixte</p> <ul style="list-style-type: none"> • bunuri sau servicii private cu externalități • distribuite prin intermediul pieței cu subvenții sau taxe coercitive • finanțate prin vânzare <p>Ex. sisteme de transport, tuneluri, poduri, terenuri de sport</p>	<p style="text-align: center;">B</p> <p>Servicii colective pure</p> <ul style="list-style-type: none"> • costuri de excludere mari • produse de sectorul public sau de firme private contractate de guvern • distribuite gratuit • finanțate din impozite <p>Ex. apărarea națională, iluminatul public</p>

Sursa: Profiroiu, A., Hogye, M., Moldovan, B., A., Suport de curs, Economie și finanțe publice. Management financiar, 2011 - Program postuniversitar în managementul Administrației Publice, www.apubb.ro/.../Economie_și_finanțe_publice_Management-financiar

Statul, autoritatea publică satisface nevoile colective sau sociale deoarece ele corespund unor interese naționale, de natură socială, culturală, economică, apărare etc.

1.3. Conținutul, rolul și funcțiile finanțelor publice

În economia de piață, *prin intermediul finanțelor publice*, statul pune la dispoziția indivizilor o gamă largă și variată de utilități publice; aceasta presupune un amplu proces de redistribuire a veniturilor și averii persoanelor fizice și juridice, după criteriile stabilite de organele de decizie politică.

Finanțele presupun transferuri de valoare, de putere de cumpărare, de la:

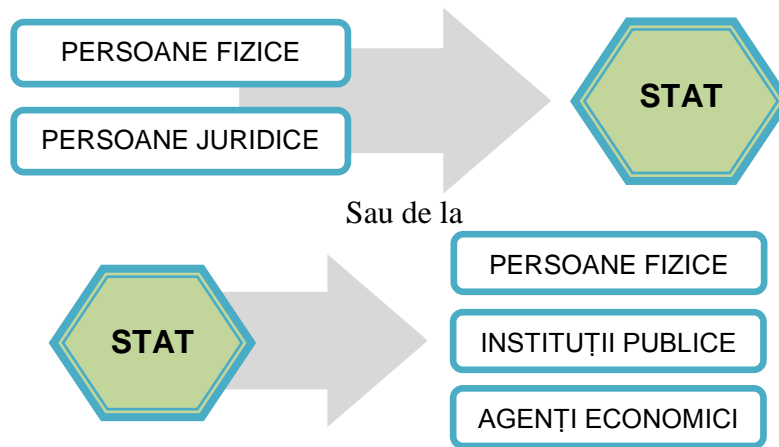


Figura 1. Fluxuri de resurse bănești în dublu sens

De altfel, relațiile financiare (finanțele) reprezintă o parte a relațiilor bănești(figura 2):

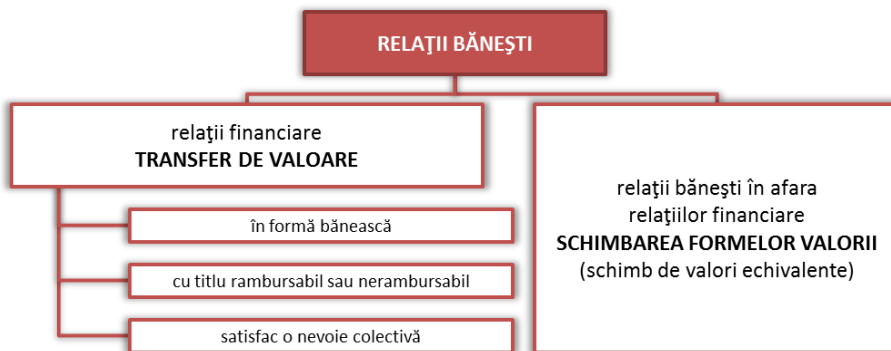


Figura 2. Raportul dintre relații bănești și relații financiare

Relațiile financiare (finanțele) se clasifică astfel:

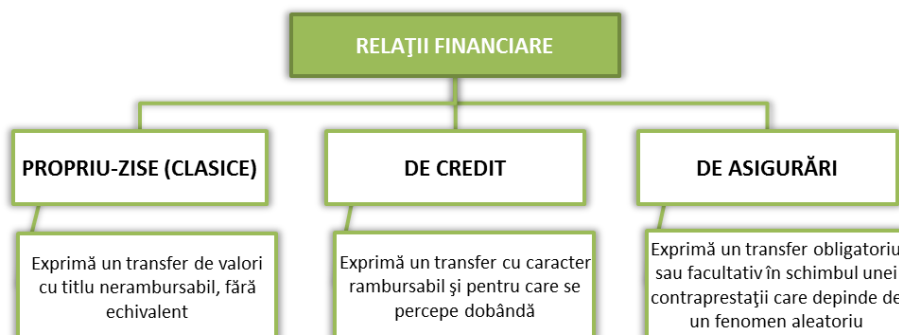


Figura 3. Clasificarea relațiilor financiare

Funcțiile finanțelor publice

Finanțele publice îndeplinesc două funcții:

- ❖ funcția de repartitie;
- ❖ funcția de control.

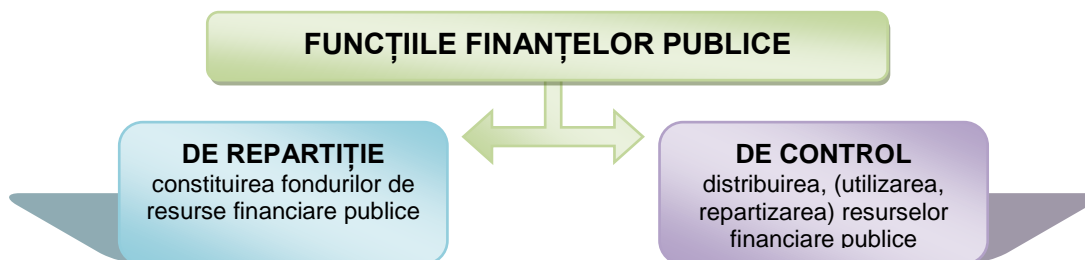


Figura 4. Clasificarea funcțiilor finanțelor publice

Funcția de repartitie se manifestă în două etape distincte:

- constituirea fondurilor financiare;
- și distribuirea acestora.

În prima etapă se constituie fondurile de resurse financiare publice prin prelevări:

SUB FORMĂ DE

- impozite;
- taxe;
- contribuții pentru asigurările sociale;
- vărsăminte din venitul instituțiilor publice;
- venituri din valorificarea unor bunuri ale statului;
- împrumuturi de stat;
- dobânzi încasate;
- alte venituri.

DE LA

- sectorul public;
- sectorul privat;
- sectorul mixt;
- populație.

În cadrul celei de-a doua etape a funcției de repartiție se distribuie fondurile financiare constituite către diferiți beneficiari:

- ❖ persoane fizice
- ❖ persoane juridice

Fazele premergătoare distribuirii sunt:

- ❖ inventarierea nevoilor sociale ale perioadei;
- ❖ cuantificarea nevoilor sociale existente;
- ❖ ierarhizarea nevoilor sociale în funcție de politica economică, socială, financiară, bugetară a statului respectiv și stabilirea de priorități.

Destinațiile resurselor financiare publice sunt cele prevăzute conform clasificății funcționale a cheltuielilor în legile bugetare anuale.

Distribuirea resurselor financiare, reprezintă dimensionarea volumului cheltuielilor publice pe destinații și anume:

- ❖ învățământ, sănătate, cultură;
- ❖ asigurări sociale și protecție socială;
- ❖ dezvoltări colective și locuințe;

- ❖ apărare națională;
- ❖ ordine publică;
- ❖ acțiuni economice;
- ❖ alte acțiuni;
- ❖ datorie publică.

Resursele (veniturile) sunt împărțite pe beneficiari, obiective și acțiuni pentru fiecare destinație.

Prioritate la finanțarea acțiunilor din fonduri publice în țările dezvoltate, au acțiunile cu caracter social–cultural, cele privind ordinea internă și apărarea țării.

În același timp, în țările în curs de dezvoltare, prioritate au acțiunile cu caracter economic în raport cu cele sociale.

Practic fluxurile de resurse financiare îmbracă forma cheltuielilor pentru:

- ❖ plata salariilor și a altor drepturi de personal;
- ❖ procurări de materiale și plata serviciilor;
- ❖ subvenții acordate unor instituții publice și unor întreprinderi;
- ❖ transferuri către diverse persoane fizice;
- ❖ investiții și rezerve materiale.

Constituirea și dirijarea fondurilor publice de resurse financiare, prin urmare, constituie un proces unitar și neîntrerupt, ce se realizează cu ajutorul funcției de repartitie a finanțelor având un rol important în înfăptuirea reproducției sociale lărgite.

Procesul de constituire și dirijare a fondurilor de resurse financiare publice dă naștere la multiple fluxuri, dintre care unele pornesc de la locurile de creare a resurselor financiare, către cele în care se constituie fondurile publice, iar altele pornesc de la aceste fonduri către beneficiarii resurselor respective.

De altfel, fondurile de resurse financiare publice sunt în continuă modificare ca dimensiune, proveniență și destinație.

Dimensiunea fondurilor publice este influențată de mărimea produsului intern brut, de rata acumulării și, respectiv a consumului, de raportul între consumul individual și cel social, de regimul amortizării capitalului fix, precum și de alți factori.

Însă, importanța funcției de repartitie a finanțelor publice trebuie apreciată prin prisma transferurilor de valoare operate de la diverse persoane juridice și fizice la fondurile publice și de la aceștia către diverși beneficiari.

Funcția de control a finanțelor publice este în strânsă legătură cu funcția de repartitie, dar are o arie de manifestare mai largă, pentru că are în vedere nu numai constituirea și repartizarea fondurilor din economie, dar și modul de utilizare a resurselor.

Controlul financiar se exercită nu numai în faza de repartitie, ci și în fazele de producție, schimb și consum.

Însă, între cele două funcții ale finanțelor publice există raporturi de intercondiționare și anume: funcția de repartitie oferă câmp de manifestare funcției, iar funcția de control la rândul său, generează de multe ori forme de manifestare a funcției de repartitie.

Funcția de control se realizează prin activitatea de control financiar, iar acest control este efectuat sub formă bănească.

Formele pe care le îmbracă controlul financiar sunt:

- ❖ preventiv;
- ❖ concomitent;
- ❖ ulterior.

Dintre acestea, cel mai important este controlul preventiv, întrucât prin acesta se oprește efectuarea de operațiuni ilegale, ineficiente care aduc atingere banului public.

Controlul financiar se efectuează de către:

- ❖ organe nespecializate în activitatea de control;
- ❖ organe specializate în activitatea de control.

Organele, care alături de atribuțiile lor specifice (legislative sau executive), exercită și atribuții de control, sunt: Parlamentul, Guvernul – ca organe centrale, precum și organele corespunzătoare lor în plan local.

Organele specializate de control sunt: Curtea de Conturi, Ministerul Finanțelor Publice, organele specializate de control ale ministerelor, departamentelor și instituțiilor publice.

De asemenea, la nivelul unităților administrativ-teritoriale, există direcții generale ale finanțelor publice și ale controlului financiar.

În domeniul finanțelor publice se desfășoară activitate de audit de performanță (intern și extern).

1.4. Asemănări versus deosebiri între cele două categorii de finanțe: publice și private

Între finanțele publice – finanțele private, cele două componente ale sistemului financiar, se stabilesc următoarele deosebiri și asemănări:

Tabelul 2.

Asemănări și deosebiri între finanțele publice și finanțele private

Finanțele publice	Finanțele private
Sunt indisolubil legate de <i>existența statului</i> .	Sunt generate de <i>existența întreprinderii</i> ca entitate economică producătoare de profit.
Se manifestă <i>la nivel macroeconomic</i> .	Se manifestă <i>la nivel microeconomic</i> .
Scopul principal urmărit constă în <i>satisfacerea nevoilor publice</i> prin intermediul utilităților publice.	Se urmărește <i>gestionarea fondurilor întreprinderii</i> în vederea obținerii profitului.
Se supun <i>dreptului public</i> .	Sunt generate de <i>dreptul comercial</i> .
La nivel macroeconomic <i>bugetul de stat se stabilește</i> prin fundamentarea <i>mai întâi a cheltuielilor publice</i> care trebuie efectuate pentru a asigura desfășurarea proceselor economice, sociale, politice necesare existenței statului <i>după care se stabilesc veniturile necesare</i> efectuării acestor cheltuieli.	La nivel microeconomic <i>bugetul întreprinderilor se formează</i> prin stabilirea <i>în primă fază a veniturilor</i> pe care întreprinderea le poate obține <i>după care se stabilește nivelul cheltuielilor</i> pe care aceasta și le poate permite.
Atât finanțele publice cât și finanțele private <i>se confruntă cu probleme de echilibru financiar</i> .	

1.5. Cuvinte și relații cheie

- relații financiare sau finanțe;
- finanțe publice;
- nevoi individuale;
- nevoi sociale;
- utilități publice;
- bunuri publice;
- bunuri private;
- funcția de repartitie;
- funcția de control;
- structura finanțelor;
- mecanism financiar;
- componentele mecanismului financiar;
- sistem financiar;
- sistemul fondurilor de resurse financiare;
- politica financiară;
- componentele politicii financiare;
- dimensiunea cheltuielilor publice;
- dimensionarea resurselor financiare publice.

1.6. Întrebări recapitulative

1. Prezentați concepțiile despre finanțele publice.
2. Ce reprezintă bunurile publice?
3. Explicați raportul între sfera finanțelor și sfera relațiilor bănești.
4. Ce reprezintă finanțele privite în sens larg? Dar în sens restrâns?
5. În ce constă funcția de control a finanțelor publice?
6. Ce reprezintă mecanismul financiar?
7. Care sunt domeniile de manifestare ale politicii financiare a statului?
8. În ce constă politica financiară în domeniul resurselor financiare publice?
9. Ce instituții au atribuții în domeniul finanțelor publice?
10. Care sunt componentele sistemului financiar?

CAPITOLUL 2

MECANISMUL FINANCIAR ȘI POLITICA FINANCIARĂ

- 2.1. Componentele mecanismului financiar
- 2.2. Sistemul financiar
- 2.3. Pârghiile economico - financiare
- 2.4. Politica financiară
- 2.5. Cuvinte și relații cheie
- 2.6. Întrebări recapitulative

2.1. Componentele mecanismului financiar

Mecanismul finanțelor publice sau, pe scurt, mecanismul financiar este parte integrantă a mecanismului de funcționare al economiei naționale.

Mecanismul de funcționare al economiei naționale cuprinde o serie de componente de natură financiară, care alcătuiesc împreună mecanismul financiar.

Mecanismul financiar este acela care asigură constituirea și utilizarea eficientă a fondurilor financiare publice și private în concordanță cu obiectivele dezvoltării la nivelul tuturor structurilor organizatorice și în profil teritorial și cuprinde toate fluxurile financiar-monetare și de credit din economie.

În fiecare țară există un mecanism de funcționare al economiei naționale care cuprinde:

- ❖ structuri proprii de ramură;
- ❖ forme specifice de organizare a activității;
- ❖ principii și metode de conducere;
- ❖ instrumente diverse de intervenție.

Mecanismul economic reprezintă ansamblul metodelor și instrumentelor de reglare și conducere a economiei naționale și obiectivele ce guvernează această conducere precum și sistemul organizațional prin care se efectuează conducerea economiei.

Mecanismul economic conține elemente de natură financiară sau care produc efecte financiare, care împreună alcătuiesc mecanismul financiar.

Mecanismul financiar cuprinde:

1. sistemul financiar;
2. pârghiile financiare utilizate de stat pentru influențarea activității economiei;
3. metodele administrative de conducere folosite în domeniul finanțelor;
4. cadrul instituțional (organe și instituții cu activitate în domeniul finanțelor);
5. planificarea financiară;
6. cadrul juridic format din legi, hotărâri și alte reglementări cu caracter normativ în domeniul finanțelor.

De altfel, în figura 5 se observă componentele mecanismului financiar:

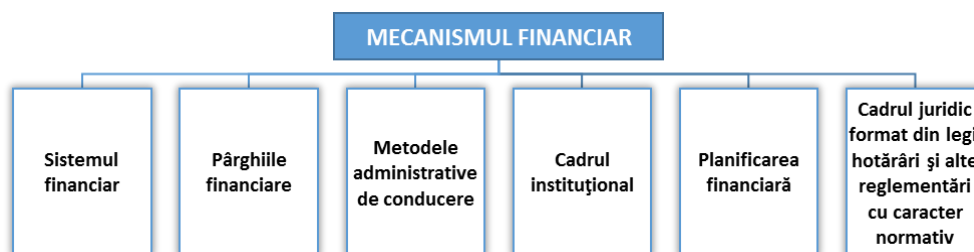


Figura 5. Componentele mecanismului financiar

Cu ajutorul mecanismului financiar se exercită și un control riguros asupra întregii activități economico-sociale.

2.2 Sistemul financiar

Sistemul financiar reprezintă o componentă de bază a mecanismului financiar: